

Wanda Skoczylas

Uniwersytet Szczeciński

e-mail: wanda@wneiz.pl

**POMIAR DOKONAŃ W SKUTECZNEJ REALIZACJI
STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.
UJĘCIE MAKRO, MEZO I MIKRO**

**PERFORMANCE MEASUREMENT IN EFFECTIVE
IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT STRATEGY. MACRO, MEZO
AND MICRO CONTEXT**

DOI: 10.15611/pn.2018.514.38

JEL Classification: M48

Streszczenie: Odpowiedzialność wszystkich za postęp w realizacji celów zrównoważonego rozwoju, a w tym nadanie mu rangi twardego argumentu, wymaga opracowania adekwatnych i efektywnych rozwiązań w zakresie pomiaru dokonań. Problem ten dotyczy dokonań w skali makro, mezo, a także wpływa na przyjęte rozwiązania w skali mikroekonomicznej. Celem artykułu był przegląd i ocena stosowanych rozwiązań w zakresie pomiaru dokonań w skali makro, mezo i ostatecznie mikro. Przedmiotem badania były alternatywne miary bogactwa, a także sposoby pomiaru aspektów zrównoważonego rozwoju w ujęciu globalnym, krajowym, regionalnym, lokalnym oraz przedsiębiorstw. W realizacji sformułowanego celu pracy wykorzystano metodę krytycznej analizy literatury. Przedstawiona diagnoza rozwiązań w zakresie pomiaru realizacji strategii zrównoważonego rozwoju potwierdziła, iż prace w tym obszarze są szeroko prowadzone, a ich wyniki skutecznie wdrażane.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, pomiar dokonań.

Summary: Overall responsibility for the progress in achieving sustainable development goals, including giving it a key priority, requires the development of adequate and effective solutions in the performance measurement. This problem concerns performance on different economic scale levels: at macro level, mid-level as well as on the microeconomic scale, as the affect of the adopted solutions. The aim of the article was to review and evaluate the applied solutions in the scope of performance measuring in the macro, middle and ultimately micro scale. The subject of the study were alternative measures of wealth, as well as other aspects of sustainable development measurement in global, national, regional, local and business terms. For research, the method of critical literature analysis was used. Results confirm that the solutions and the scope of measuring the implementation of the sustainable development strategy are widely discussed and their results are effectively implemented.

Keywords: sustainable development, performance measurement.

1. Wstęp

Pokonanie fizycznych barier wzrostu, tj. wyczerpywanie się nieodnawialnych zasobów naturalnych, powiększająca się niepewność geopolityczna, zmiany klimatyczne, czynniki o charakterze demograficznym, spadająca produktywność, narastanie napięć społecznych, stale rosnące zadłużenie publiczne, odwrotna redundantność gospodarki, eksponuje ukierunkowanie na potrójnie zrównoważony rozwój. Wymaga to zapewnienia równowagi na trzech płaszczyznach, a więc płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej i ekologicznej, a także wzajemnego dopasowania tych płaszczyzn [Malinowski 2016, s. 287-293]. Odpowiedzialność wszystkich za postęp w realizacji celów zrównoważonego rozwoju, a w tym nadanie mu rangi twardego argumentu, wymaga opracowania adekwatnych i efektywnych rozwiązań w zakresie pomiaru dokonań. Problem ten dotyczy dokonań w skali makro, mezo, wpływa też na przyjęte rozwiązania w skali mikroekonomicznej. Akceptacja zrównoważonego rozwoju w skali globalnej i poszczególnych państw, opisana odpowiednim pomiarem, oddziałuje na zachowania się poszczególnych przedsiębiorstw. Otoczenie, tworząc szanse lub narzucając ograniczenia, wpływa na rozwój przedsiębiorstwa. Pomiar odzwierciedlający niewłaściwe preferencje może być źródłem kryzysu i trudności w realizacji celów interesariuszy. Z tego też powodu jest on jednym z najistotniejszych zagadnień, zarówno w teorii ekonomii, jak i praktyce gospodarczej, które w wyniku złożoności samego procesu pomiaru, a także wykorzystanych metod coraz bardziej się komplikuje [Mączyńska 2013, s. 42].

Celem artykułu jest więc przegląd i ocena stosowanych rozwiązań w zakresie pomiaru dokonań w skali makro, mezo i ostatecznie mikro, wobec wprowadzonego przez spółki zaufania publicznego obowiązku raportowania niefinansowego w skutecznej realizacji strategii zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach.

W realizacji sformułowanego celu pracy wykorzystano metodę krytycznej analizy literatury.

2. Cele zrównoważonego rozwoju jako determinanta rozwiązań w zakresie pomiaru dokonań w skali makro

Idea zrównoważonego rozwoju jest wynikiem ewolucji, której etapy wyznaczyły, m.in.:

1. Raport Światowej Komisji do spraw Środowiska i Rozwoju pt. *Our Common Future (Nasza wspólna przyszłość)* [UN 1987].

2. *Agenda 21* z 1992 roku będąca efektem Szczytu Ziemi [United Nations Conference 1992] i jej odnowienie w postaci deklaracji *The Future We Want (Przyszłość, jakiej chcemy)*, określanej jako *Rio +20* [United Nations Conference 2012].

3. Deklaracja Milenijna Narodów Zjednoczonych, zawierająca milenijne cele rozwojowe (*Millennium Development Goals*) [UN 2000], która następnie zastąpiła

na została przez *Transforming Our World (Agendę Rozwojową 2030)* [UN General Assembly 2015] i zawarte w niej na nowo sformułowane cele zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważony rozwój zdefiniowany przez Komisję G.H. Brundtlanda do spraw Środowiska i Rozwoju to rozwój, który odpowiada potrzebom terażniejszości bez pogarszania zdolności przyszłych pokoleń do zaspokajania własnych potrzeb [UN 1987]. Tak zdefiniowany wymaga innego podejścia do pomiaru. Dotychczasowe miary wzrostu gospodarczego, a w tym powszechnie znany i wykorzystywany miernik, jakim jest produkt krajowy brutto (PKB)¹, poddawany jest szerokiej krytyce [m.in. Sen, Fitoussi, Stiglitz 2013; Mączyńska 2013, s. 41-52 i 2014; Kołodko 2008]. W tej sytuacji poszukuje się alternatywnych miar rozwoju, z których wybrane przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Alternatywne miary rozwoju

Miara	Charakterystyka
1	2
Zmodyfikowane rachunki narodowe	
Indeks zrównoważonego dobrobytu gospodarczego (<i>Index of Sustainable Economic Welfare – ISEW</i>) [https://www.nachhaltigkeit (17.04.2018)].	Jest rozszerzeniem PKB i bierze pod uwagę czynniki ekonomiczne oraz społeczne i środowiskowe. Uwzględnia również niepieniężne lub niezajdujące się w obrocie na rynku koszty i usługi. Ma on na celu ocenę bogactwa kraju w szerszym zakresie niż PKB. Punktem wyjścia ustalania ISEW są wydatki na konsumpcję prywatną. Są one ważnym wskaźnikiem nierówności dochodów, aby uwzględnić społeczne koszty nierówności i następnie korygowane in plus i in minus. Korekty in plus obejmują nieodpłatne prace domowe i wolontariat, a także wydatki publiczne na zdrowie i edukację. Korekty in minus dotyczą pokrycia kosztów środowiskowych (koszty zanieczyszczenia powietrza i wody lub koszty globalnego ocieplenia), redukcji kapitału naturalnego (zmniejszenie zasobów nieodnawialnych i utrata siedlisk), naprawy „zakłóceń” (koszt wypadku samochodowego).
Wskaźnik prawdziwego postępu (<i>Genuine Progress Indicator – GPI</i>) [Talberth, Weisdorf 2017, s. 1-11; Kubiszewski i in. 2015, s. 1-7].	Pozostaje jedną z najbardziej polecanych alternatyw dla produktu krajowego brutto (PKB). Opierając się na PKB, rozszerza go o wymiar społeczny i środowiskowy i obejmuje koszty i korzyści, które nie są przedmiotem obrotu na rynku lub mają charakter niepieniężny.
Miary indeksowe	
Wskaźnik rozwoju społecznego (<i>Human Development Indeks – HDI</i>) [http://hdr.undp.org/en/content/human-deve-	Syntetyczny miernik opisujący stopień rozwoju społeczno-ekonomicznego poszczególnych krajów. Sumaryczna miara przeciętnych osiągnięć w kluczowych wymiarach

¹ Do innych mierników potencjału gospodarki zalicza się produkt narodowy brutto (PNB), produkt narodowy netto (PNN), produkt krajowy netto (PKN) *per capita*.

1	2
<p>lopment-index-hdi (17.04.2018)] wraz z jego modyfikacją, a więc wskaźnikiem rozwoju społecznego dostosowanym do nierówności (<i>Inequality adjusted Human Development – IHDI</i>) [http://hdr.undp.org/en/content/inequality-adjusted-human-development-index-ihdi] (17.04.2018).</p>	<p>rozwoju człowieka: długiego i zdrowego życia, posiadania wiedzy i godnego standardu życia. HDI jest średnią geometryczną znormalizowanych wskaźników dla każdego z trzech wymiarów. Wymiar zdrowotny ocenia się na podstawie średniej długości życia w chwili urodzenia, wymiar edukacji mierzy się średnią liczbą lat nauki dla dorosłych w wieku 25 lat i starszych oraz przewidywanymi latami nauki dla dzieci rozpoczynających proces kształcenia. Standard wymiaru życia mierzony jest przez dochód narodowy brutto na mieszkańca, liczony według parytetu siły nabywczej danej waluty. HDI wykorzystuje logarytm dochodu, aby odzwierciedlić malejące znaczenie dochodu wraz ze wzrostem DNB.</p>
<p>Wskaźnik pomyślności gospodarczej (<i>Index of Economic Well-Being – IEWB</i>) [Osberg, Sharpe 2002, s. 295].</p>	<p>Obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Efektywne przepływy konsumpcyjne na mieszkańca: spożycie towarów i usług, usług rządowych, efektywne w przeliczeniu na jednego mieszkańca przepływy związane z produkcją domową, wypoczynkiem i zmianami w długości życia. 2. Społeczne nagromadzenie zasobów wytwórczych: akumulacja netto kapitału rzeczowego, zasobów mieszkaniowych, zmiany netto w wartości zasobów naturalnych; koszty środowiskowe, zmiana netto w poziomie zadłużenia zagranicznego; gromadzenie kapitału ludzkiego oraz inwestycje w badania i rozwój. 3. Dystrybucję dochodów – intensywność ubóstwa (częstotliwość i głębokość) i nierówność dochodów. 4. Bezpieczeństwo ekonomiczne w przypadku: utraty pracy i bezrobocia, choroby, rozpadu rodziny, ubóstwa w starszym wieku.
<p>Indeks jakości życia (<i>Better Life Index – BLF</i>) [http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=BLI] (17.04.2018)].</p>	<p>Obejmuje 11 istotnych dla udanego życia kategorii, a więc: mieszkania, dochód, oferty pracy, społeczność, edukację, środowisko, zaangażowanie obywatelskie, zdrowie, satysfakcję życiową, bezpieczeństwo, równowagę pomiędzy życiem zawodowym i prywatnym. Łącznie 24 wskaźniki.</p>
<p>Indeks szczęśliwej planety (<i>Happy Planet Index – HPI</i>) [Happy Planet Index 2016].</p>	<p>Miara zrównoważonego samopoczucia. Porównuje sprawność mieszkańców różnych krajów w wykorzystywaniu zasobów naturalnych do osiągnięcia długiego życia w dobrym samopoczuciu. Uwzględnia: dobre samopoczucie mieszkańców (ankieta Gallupa 0-10), oczekiwaną długość życia, nierówności między ludźmi w danym kraju pod względem czasu ich życia i zadowolenia z niego, ślad ekologiczny (globalne hektary – gha) na osobę).</p>

Tabela 1, cd.

1	2
Taksonomiczna miara rozwoju – TMAI [Noga 1996, s. 73-79].	Zmiennymi są: PKB, wskaźniki charakteryzujące spożycie artykułów spożywczych i trwałego użytku, nasycenie gospodarstw domowych w artykuły trwałego użytku, wskaźniki infrastruktury technicznej i społecznej, wskaźniki charakteryzujące pożądaną jakość środowiska naturalnego.
Zintegrowany wskaźnik pomyślności G. Kołodki [Kołodko 2008, s. 343].	Na wartość wskaźnika składają się: 1. poziom PKB – 40%, 2. subiektywne samopoczucie związane z ogólnym stopniem zadowolenia z życia – 20%, 3. ocena stanu środowiska naturalnego – 20%, 4. wycena czasu wolnego oraz wypełniających go wartości kulturowych – 20%. Wskazuje kierunek poszukiwań, jest ogólną koncepcją, a nie zoperacjonalizowanym miernikiem.
Zestaw wskaźników	
Szczęście krajowe brutto (<i>Gross National Happiness</i> – GNH) [Ura i in. 2012, s. 13-41].	Uwzględnia 9 domen i 33 wskaźniki, a więc: 1. samopoczucie psychiczne (satisfakcja życiowa, równowaga emocjonalna – emocje pozytywne i negatywne), duchowość, 2. zdrowie (zgłaszany przez siebie stan zdrowia, zdrowe dni, długoterminowa niepełnosprawność, zdrowie psychiczne), 3. edukację (alfabetyzacja, kwalifikacje edukacyjne, wiedza, umiejętności, wartości), 4. kulturę (język, umiejętności rzemieślnicze, udział społeczno-kulturalny, zasady zachowania), 5. czas (godziny pracy, snu), 6. dobre zarządzanie (udział w życiu politycznym, wolność polityczna, dostarczane usługi, dokonania rządu), 7. wspólnotową zdolność do utrzymania się w przyszłości (pomoc socjalna, relacje ze społecznością, rodzina, ofiary przestępstwa), 8. ekologiczną różnorodność i odporność (skażenie, odpowiedzialność za środowisko, dzika przyroda, zagadnienia urbanistyczne), 9. standardy życia (przychód gospodarstw domowych, majątek, jakość mieszkania).

Źródło: opracowanie własne.

Obecnie zrównoważony rozwój realizowany jest przez następujące cele sformułowane przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. Cele te podzielone zostały na 169 celów szczegółowych na lata 2015-2030. Ich kontrola opiera się na wstępnej liście 244 wskaźników. W Polsce cele te realizowane są przez odpowiednio skwantyfikowane

zadania, co zaprezentowano w tabeli 2 [UN General Assembly 2015; <http://wskazniki.zrp.stat.gov.pl> (18.04.2018)].

Tabela 2. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju. Moduł Agenda 2030

Lp.	Cel	Wskaźniki ogółem	W tym: wskaźniki		
			publikowane	publikowane zastępcze	brak danych
1	2	3	4	5	6
1	Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie.	17	8	3	6
2	Wyeliminować głód, zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo.	14	5	4	5
3	Zapewnić wszystkim w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrostan.	27	19	6	2
4	Zapewnić wszystkim inkluzywną i wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie.	12	11	1	0
5	Osiągnąć równość płci i wzmocnić pozycję wszystkich kobiet i dziewcząt.	15	4	4	7
6	Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych.	11	10	0	1
7	Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie.	6	3	2	1
8	Promować inkluzywny i zrównoważony wzrost gospodarczy, zatrudnienie i godną pracę dla wszystkich ludzi.	17	10	6	1
9	Budować odporną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność.	12	10	2	0
10	Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami.	11	6	1	4
11	Stworzyć inkluzywne, bezpieczne, odporne i zrównoważone miasta.	15	0	8	7
12	Stworzyć wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji.	13	6	2	5
13	Podjąć pilne działania zwalczające zmiany klimatyczne i ich skutki.	8	2	2	4

Tabela 2, cd.

1	2	3	4	5	6
14	Chronić morza i oceany oraz wykorzystywać ich zasoby w zrównoważony sposób.	10	3	0	7
15	Zarządzać lasami w sposób zrównoważony, zwalczać pustynnienie, zatrzymać i odwrócić proces degradacji gleby, powstrzymać utratę bioróżnorodności.	14	7	4	3
16	Promować sprawiedliwe, pokojowe i inkluzywne społeczeństwa.	25	5	11	9
17	Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.	30	20	0	10
	Ogółem	257	129	56	72

Źródło: [<http://wskaznikizrp.stat.gov.pl> (18.04.2018)].

Jak wynika z tabeli 2, z ogólnej liczby 257 wskaźników w Polsce oblicza się i monitoruje 129 wskaźników, które mogą być podstawą oceny wspólnego planu działania państw zmierzających ku zrównoważonemu rozwojowi. Zostały one uzupełnione o 56 wskaźników zastępczych. Z powodu braku danych nie oblicza się w Polsce 72 wskaźników.

3. Pomiar zrównoważonego rozwoju w ujęciu krajowym, regionalnym i lokalnym

Zrównoważony rozwój w Polsce monitorowany jest też za pomocą zestawu wskaźników wypracowanych przez GUS wspólnie z Unią Europejską w zakresie ładu zintegrowanego. Walorem tego zestawu wskaźników jest pomiar dokonań nie tylko na poziomie krajowym, ale też w węższym ujęciu, a więc ujęciu regionalnym i lokalnym. Zestaw tych wskaźników zaprezentowano w tabeli 3.

Tabela 3. Pomiar dokonań zrównoważonego rozwoju na trzech poziomach

Ład	Wskaźniki według poziomów					
	krajowy		regionalny		lokalny (powiat)	
1	2	3	4	5	6	7
Społeczny (poprawa jakości życia społeczeństwa)	zmiany demograficzne,	4	zmiany demograficzne,	5	zmiany demograficzne,	3
	zdrowie publiczne,	5	zdrowie publiczne,	5	zdrowie publiczne,	3
	ubóstwo i warunki życia,	6	ubóstwo i warunki życia,	4	ubóstwo i warunki życia,	3
	edukacja,	5	edukacja,	3	edukacja,	2

1	2	3	4	5	6	7
	dostęp do rynku pracy, bezpieczeństwo publiczne, wzorce konsumpcji.	6 2 3	dostęp do rynku pracy, wzorce konsumpcji, adekwatność dochodu w okresie starości, czynniki warunkujące zdrowie, przestępczość, wypadki drogowe.	4 4 2 2 2 1	dostęp do rynku pracy, wzorce konsumpcji, adekwatność dochodu w okresie starości, czynniki warunkujące zdrowie, przestępczość, wypadki drogowe.	5 2 2 2 2 1
Razem	31		32		25	
Gospodarczy (cele i środki generujące efektywny rozwój społeczno-gospodarczy).	rozwój gospodarczy, zatrudnienie, innowacyjność, transport, wzorce produkcji.	10 4 6 4 5	rozwój gospodarczy, zatrudnienie, innowacyjność, transport, wzorce produkcji rolniczej.	3 4 3 4 4	rozwój gospodarczy, zatrudnienie, transport.	4 2 4
Razem	29		18		10	
Środowiskowy (uwarunkowania i strategiczne cele ochrony i racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego, zmierzające do utrwalania zrównoważonego rozwoju ekologicznego – ekorozwoju).	zmiany klimatu, energia, ochrona powietrza, ekosystemy morskie, zasoby słodkiej wody, użytkowanie gruntów, bioróżnorodność, gospodarka odpadami.	3 4 4 1 4 4 4 5	zmiany klimatu, energia, ochrona powietrza, zasoby słodkiej wody, użytkowanie gruntów, bioróżnorodność, gospodarka odpadami.	1 3 1 1 3 3 3	zmiany klimatu, energia, ochrona powietrza, użytkowanie gruntów, bioróżnorodność, gospodarka odpadami.	2 1 2 2 2 4
Razem	29		15		13	
Institutionalno-polityczny (globalne partnerstwo i dobre zarządzanie)	finansowanie zrównoważonego rozwoju, polityka spójności i efektywności, społeczeństwo obywatelskie, otwartość i uczestnictwo oraz aktywność obywatelska, równoprawność w zarządzaniu.	2 1 2 5 2	otwartość i uczestnictwo, instrumenty ekonomiczne.	3 5	otwartość i uczestnictwo, instrumenty ekonomiczne.	3 5
Razem	12		8		8	
Ogółem	101		73		56	

Wypracowany uzgodniony i dobrze określony zestaw wskaźników jest wynikiem konkretyzacji koncepcji zrównoważonego rozwoju na potrzeby monitorowania strategii, programów czy polityk opracowywanych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym oraz Unii Europejskiej. Podstawą wypracowania tego zestawu wskaźników były zasady zrównoważonego rozwoju zawarte w tzw. Karcie Ziemi, przyjęte przez Unię Europejską, w polskiej polityce ekologicznej i Deklaracji Johannesburgskiej oraz system celów strategicznych o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym (ekologicznym) i instytucjonalno-politycznym. System tych celów tworzy strukturalną podstawę ładu zintegrowanego, rozumianego jako „integrowanie zjawisk społecznych, ekonomicznych i środowiskowych w oparciu o ład w zakresie etyki i moralności. Integralność ładów realizuje się poprzez zrównoważoną ochronę kapitału (środowiska) przyrodniczego, kapitału społecznego i ludzkiego oraz kapitału antropogenicznego (wytworzonego przez człowieka, a zwłaszcza kapitału kulturowego i ekonomicznego)” [Wskaźniki 2011, s. 16].

4. Pomiar zrównoważonego rozwoju na poziomie organizacji

Za zrównoważony rozwój odpowiedzialne są też organizacje, a zwłaszcza organizacje zaufania publicznego. Nadaniu większej przejrzystości odnośnie do realizowanych przez nie strategii służyło wprowadzenie obowiązku raportowania niefinansowego. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22.10.2014 roku oraz jej transformacja na grunt prawa polskiego [Ustawa z 29 września 1994] wprowadziły obowiązek ujawniania informacji niefinansowych z myślą o ograniczeniu zagrożeń dla realizacji zrównoważonego rozwoju oraz zwiększeniu zaufania inwestorów i konsumentów. Przedsiębiorstwa zobligowane zostały do przedstawienia (w sprawozdaniu z działalności lub też w odrębnym sprawozdaniu) informacji – w stopniu niezbędnym do zrozumienia rozwoju, wyników i ich sytuacji – o wpływie prowadzonej działalności na problemy dotyczące środowiska naturalnego, spraw społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji i łapownictwu. Ustawodawcy pozostawili możliwość wyboru przez przedsiębiorstwo zasad raportowania, nakładając jedynie obowiązek podania tych, które zastosowało. Wybór standardów jest już znaczący. Dostępne są standardy: Globalnej Inicjatywy Sprawozdawczej (GRI), Międzynarodowej Rady ds. Raportowania Zintegrowanego (IIRC), Międzynarodowej Rady Standardów Rachunkowości na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (SASB), Accountability (AA), United Nations Global Compact (UNGC), Organizacji Współpracy Regionalnej i Rozwoju (OECD) dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Analityków Finansowych (EFFAS) czy też norma ISO 26000. Z wymienionych standardów spółki i grupy kapitałowe w Polsce, dobrowolnie raportując informacje niefinansowe, najczęściej wykorzystują standard GRI [G4 2016]. Na uwagę zasługuje też opracowany przez Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych pierwszy krajowy standard [SIN 2017].

W standardzie Globalnej Inicjatywy Sprawozdawczej występują dwie grupy wskaźników w wersji podstawowej i rozszerzonej, a więc wskaźniki:

a) profilowe, a w tym: strategia i analiza (2), profil organizacji (14, w tym nawiązujące do wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych i do „Dziesięciu zasad” inicjatywy ONZ Global Compact), zidentyfikowane istotne aspekty oraz odpowiadające im granice (7), zaangażowanie interesariuszy (4), profil raportu (6), ład organizacyjny (22), etyka (3) oraz wskaźniki profilowe dla branż,

b) szczegółowe (1), czyli informacje dotyczące podejścia do zarządzania (tylko istotne aspekty) i wskaźniki oraz wskaźniki szczegółowe dla branż i jeżeli są istotne.

Wskaźniki szczegółowe obejmują następujące kategorie i w ich ramach wyróżnione aspekty, a więc:

1) ekonomiczną z takimi aspektami jak: wyniki ekonomiczne (4 OECD), obecność na rynku (2), pośredni wpływ ekonomiczny (2), praktyki zakupowe (1);

2) środowiskową (OECD, ONGC), a w tym: materiały/surowce (2), energia (5), woda (3), bioróżnorodność (4), emisje (7), ścieki i odpady (5), produkty i usługi (2), zgodność z regulacjami (1), transport (1), ogólne (1), ocena środowiskowa dostawcy (2), mechanizmy skargowe dotyczące kwestii środowiskowych (1);

3) społeczną z następującymi podkategoriami:

a) praktyki zatrudniania i godnej pracy – OECD, ONGC (zatrudnienie – 3, stosunki pomiędzy pracownikami a kadrą zarządzającą – 1, bezpieczeństwo i higiena pracy – 4, szkolenia i edukacja – 3, różnorodność i równość szans – 1, równość wynagrodzenia kobiet i mężczyzn – 1, ocena dostawcy pod kątem praktyk zatrudniania – 2, mechanizmy skargowe dotyczące praktyk – 1),

b) prawa człowieka – OECD, ONGC (inwestycje – 2, niedyskryminowanie – 1, swoboda zrzeszania się i zawierania układów zbiorowych – 1, praca dzieci – 1, praca przymusowa lub obowiązkowa – 1, praktyki w zakresie bezpieczeństwa – 1, prawa ludności rdzennej – 1, system oceny okresowej – 1, ocena dostawcy pod kątem poszanowania praw człowieka – 2, mechanizmy skargowe dotyczące praw człowieka – 1),

c) społeczeństwo – OECD, ONGC (społeczności lokalne – 2, zapobieganie korupcji – 3, zasady dotyczące udziału w życiu publicznym – 1, zachowania antykonkurencyjne – 1, zgodność z regulacjami – 1, ocena dostawcy pod kątem kwestii społecznych – 2, mechanizmy skargowe dotyczące wpływu społecznego – 1),

d) odpowiedzialność za produkt – OECD (zdrowie i bezpieczeństwo klientów – 2, znakowanie produktów i usług – 3, komunikacja marketingowa – 2, prywatność klienta – 1, zgodność z regulacjami – 3) [G4 2016, s. 21-83].

Przedstawione wskaźniki odzwierciedlają cele zrównoważonego rozwoju i konkretyzują pozytywne lub negatywne oddziaływanie organizacji na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo. Uzgodnione formuły wskaźników umożliwiają ich porównywalność w przestrzeni i tym samym stanowią dobrą podstawę do podejmowania decyzji przez interesariuszy.

Zakres Krajowego Standardu Informacji Niefinansowych jest zbliżony do tego w GRI, ale zawiera pewne uproszczenia wynikające z ograniczonych możliwości uwzględnienia specyfiki kraju, sektora. Wyróżnione zostały trzy obszary, a więc:

1) obszar zarządczy (opis modelu biznesowego i strategicznych kierunków rozwoju, ład zarządczy zarządzanie ryzykiem społecznym i środowiskowym, zarządzanie etyką);

2) obszar środowiskowy (oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: surowce i materiały, paliwa i energia, woda, bioróżnorodność, emisje do atmosfery, odpady i ścieki oraz pozostałe aspekty oddziaływania na środowisko, rozszerzona odpowiedzialność środowiskowa: produkty i usługi);

3) obszar społeczny i pracowniczy (korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne, poziom zatrudnienia i poziom wynagrodzeń, relacje ze stroną pracowniczą i wolność zrzeszania, bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP), rozwój i edukacja, zarządzanie różnorodnością, prawa człowieka, praca dzieci i praca przymusowa, społeczności lokalne i zaangażowanie społeczne, przeciwdziałanie korupcji, bezpieczeństwo produktów i konsumentów, komunikacja marketingowa, ochrona prywatności, oznakowanie produktów, pozostałe kwestie społeczne i rynkowe).

Potencjalną ważność wskaźników w przedstawionych obszarach zidentyfikowano dla takich sektorów, jak: finanse, paliwa i energia, chemia i surowce, przemysł i budownictwo, dobra konsumpcyjne, handel i usługi, ochrona zdrowia i technologie [SIN 2017].

5. Zakończenie

Przedstawiona diagnoza rozwiązań w zakresie pomiaru realizacji strategii zrównoważonego rozwoju potwierdziła, iż prace w tym obszarze są szeroko prowadzone, a ich wyniki skutecznie wdrażane. Dotyczy to pomiaru dokonań na wszystkich szczeblach, a więc makroekonomicznym, regionalnym, lokalnym oraz przedsiębiorstw, zwłaszcza zaufania publicznego. Tym samym abstrakcyjne pojęcia zmieniają się w konkretne i namacalne działania w zakresie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju, które można monitorować. Występujące powiązania pomiędzy wskaźnikami na różnych poziomach tworzą podstawy integracji działań. Porównywalność w przestrzeni podnosi też motywację do skutecznego i efektywnego działania i tworzy podstawy do podejmowania decyzji przez interesariuszy. Obraz ten jest wieloaspektowy, a więc oprócz wyników finansowych uwzględnia też aspekty środowiskowe, spraw społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i łapownictwu. Sprostanie wymogowi poprawności merytorycznej i formalnej pomiaru jest powodem ciągłej modyfikacji istniejących rozwiązań.

Literatura

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22.10.2014 r., Dz.U. UE, L330/1 z 15.11.2014.
- G4, 2016, *Wytyczne dotyczące raportowania. Zasady raportowania i wskaźniki*, Stichting Global Reporting.
- Happy Planet Index 2016, Methods Paper, <http://happyplanetindex.org/>.
- <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>.
- <http://hdr.undp.org/en/content/inequality-adjusted-human-development-index-ihdi>.
- <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=BLI>.
- http://wskaznikizrp.stat.gov.pl/info.jsf?poziom=agenda2030¶metr_inf=ma&symbol_wsk=&język=pl&panel=_offline¶metr_o1=¶metr_r1=&rozmiar=pl.
- https://www.nachhaltigkeit.info/artikel/index_of_sustainable_economic_welfare_1874.htm.
- Kołodko G.W., 2008, *Wędrujący świat*, Prószyński i S-ka, Warszawa.
- Kubiszewski I., Costanza R., Gorko N.E., Weisdorf M.A., Carnes A.W., Collins C.E., Franco C., Gehres L.R., Knobloch J.M., Matson G.E., Schoepfer J.D., 2015, *Estimates of the Genuine Progress Indicator (GPI) for Oregon from 1960-2010 and recommendations for a comprehensive shareholder's report*, Ecological Economics, vol. 119.
- Malinowski G.M., 2016, *Cele gospodarowania i ich pomiar w gospodarce poPKBowskiej*, [w:] Bałtowski M. (red.), *Ekonomia przyszłości. Wokół nowego paradygmatu G.W. Kołodko*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Mączyńska E., 2013, *Błędy pomiaru w gospodarce – następstwa i przeciwdziałanie*, [w:] Owsiak S., Pollok A. (red.), *W poszukiwaniu nowego ład ekonomicznego*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Mączyńska E., 2014, *Dylematy pomiaru gospodarki globalnej – produkt krajowy brutto*, [w:] Cieślak A., Michałek J.J., (red.), *Niedoskonała globalizacja. Czy światowy system gospodarczy wymaga gruntownych reform?*, *Księga Jubileuszowa Profesora Włodzimierza Siwińskiego*, WNE, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Noga M., 1996, *Spółeczeństwo – Gospodarka – Środowisko*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań.
- Osberg L., Sharpe A., 2002, *An Index of Economic Well-Being for Selected OECD Countries*, Review of Income and Wealth, Series 48, no. 3.
- Sen A., Fitoussi J.P., Stiglitz J.E., 2013, *Błąd pomiaru. Dlaczego PKB nie wystarcza*, PTE, Warszawa.
- Standard Informacji Niefinansowych, 2017, Fundacja Standardów Raportowania, Warszawa, październik.
- Talberth J., Weisdorf M., 2017, *Genuine Progress Indicator 2.0: Pilot Accounts for the US, Maryland, and City of Baltimore 2012-2014*, Ecological Economics, 142.
- UN, 1987, *Our Common Future*, Report of the World Commission on Environment and Development, <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>.
- UN, 2000, *United Nations Millennium Declaration*, United Nations A/RES/55/218.
- UN General Assembly, 2015, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, 21 October, A/RES/70/1, available at: <http://www.refworld.org/docid/57b6e3e44.html>.
- UN Resolution adopted by the General Assembly on 27 July 2012 [without reference to a Main Committee (A/66/L.56)] 66/288. *The future we want*.
- United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 *AGENDA 21*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.
- Ura K., Alkire S., Zangmo T., Wangdi K.A., 2012, *Short Guide to Gross National Happiness Index*, The Centre for Bhutan Studies, Thimphu, Bhutan.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2018 r., poz. 650.
- Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski*, 2011, GUS, US w Katowicach, Warszawa.